

IZJAVA O MEĐUNARODNIM KATALOŽNIM NAČELIMA

Uvod

Međunarodna konferencija o kataložnim načelima održana 1961. odobrila je izjavu o načelima – poznatu pod nazivom Pariška načela.¹ Cilj izjave da posluži kao osnova međunarodnoj standardizaciji u katalogizaciji bio je postignut: većina kataložnih pravilnika koja je od tada nastala diljem svijeta slijedila je Načela u potpunosti ili u najvećoj mogućoj mjeri.

Nakon više od četrdeset godina potreba za međunarodnim načelima još je snažnija budući da katalogizatori i krajnji korisnici diljem svijeta upotrebljavaju online kataloge (OPAC - Online Public Access Catalogue). Sada, početkom 21. stoljeća, IFLA objavljuje nova načela koja su primjenjiva za online knjižnične kataloge i druge vrste informacijskih sustava. Prvi je cilj izraditi katalog primjeren korisniku.

Nova načela zamjenjuju i proširuju Pariška načela tako da uključuju sve vrste građe, a ne samo tekstualna djela i sve aspekte bibliografskih i autoriziranih podataka koji se upotrebljavaju u knjižničnim katalogima, a ne samo odabir i oblik odrednica kataložnih jedinica. Uključuju ne samo načela i ciljeve (tj. zadatke kataloga), već i pravila koja bi se trebala ugraditi u kataložne pravilnike diljem svijeta, kao i smjernice o mogućnostima pretraživanja i pronalaženja.

Načela čine:

1. Opseg
2. Opća načela
3. Entiteti, atributi i odnosi
4. Ciljevi i zadaci kataloga
5. Bibliografski opis
6. Pristupnice
7. Osnove za mogućnosti pretraživanje

Ova nova načela nastavljaju se na velike svjetske kataložne tradicije,² kao i na konceptualni model IFLA-ine studije *Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa (FRBR - Functional Requirements for Bibliographic Records)*.³

¹ International Conference on Cataloguing Principles (Paris ; 1961). Report. London : International Federation of Library Associations, 1963. Str. 91-96. Dostupno i u: Library Resources and Technical Services 6(1962), 162-167; i Statement of principles adopted at the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October, 1961.

Annotated edition / with commentary and examples by Eva Verona. London : IFLA Committee on Cataloguing, 1971.

² Cutter, Charles A. Rules for a Dictionary Catalog. 4th ed., rewritten. Washington, D.C. : Government Printing Office, 1904.,

Ranganathan, S. R. Heading and Canons. Madras [India] : S. Viswanathan, 1955. i

Lubetzky, Seymour. Principles of Cataloging. Final Report. Phase I : Descriptive Cataloging. Los Angeles, Calif. : University of California, Institute of Library Research, 1969.

³ Functional Requirements for Bibliographic Records: Final Report. München : Saur, 1998. (IFLA UBCIM publications new series; v. 19). Dostupno i na: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/> (rujan 1997, nadopunjen i ispravljen do veljače 2008.). Model FRBR uskoro će biti nadopunjen modelima Functional Requirements for Authority Data (FRAD) i Functional Requirements for Subject Authority Data (FRSAD).

Nadamo se da će ova načela povećati međunarodno dijeljenje bibliografskih i autoriziranih podataka, te voditi stvaratelje kataložnih pravilnika u njihovim nastojanjima da izrade međunarodni kataložni pravilnik.

1. Opseg

Namjena je ovdje iznesenih načela da posluže kao vodič u razvoju kataložnih pravilnika. Primjenjiva su na bibliografske i autorizirane podatke i sadašnje knjižnične kataloge. Načela se mogu primijeniti i na bibliografije i datoteke koje izrađuju knjižnice, arhivi, muzeji i druge zajednice.

Svrha im je osigurati dosljedan pristup deskriptivnoj i predmetnoj katalogizaciji svih vrsta bibliografskih jedinica.

2. Opća načela

Više načela upravlja izradbom kataložnih pravilnika.⁴ Prvi je cilj primjerenost korisniku.⁵

- 2.1. *Primjerenost korisniku.* Odluke koje se donose prilikom izrade opisa i nadziranih oblika imena za pristup trebaju uzeti u obzir korisnika.
- 2.2. *Opća uporaba.* Normalizirani rječnik koji se upotrebljava u opisu i pristupu treba biti usklađen s rječnikom većine korisnika.
- 2.3. *Prikazivanje.* Opisi i nadzirani oblici imena trebaju se temeljiti na opisu kojim se opisuje entitet sam.
- 2.4. *Točnost.* Opisani entitet treba biti vjerno prikazan.
- 2.5. *Dostatnost i nužnost.* Treba uključiti samo one elemente opisa i nadziranih oblika imena za pristup koji su potrebni kako bi se udovoljilo postupcima korisnika i koji su bitni za jedinstvenu identifikaciju entiteta.
- 2.6. *Značajnost.* Podatkovni elementi trebaju biti bibliografski značajni.
- 2.7. *Ekonomičnost.* Kad postoje alternativni načini postizanja cilja, potrebno je odabrati onaj koji unapređuje ekonomičnost (tj., najmanji trošak ili najjednostavniji pristup).
- 2.8. *Ujednačenost i normizacija.* Opisi i izrada pristupnica trebaju biti normirani u opsegu i mjeri koja je moguća. Time se omogućuje veća ujednačenost i povećava mogućnost dijeljenja bibliografskih i autoriziranih podataka.
- 2.9. *Integracija.* Opisi svih vrsta građe i nadziranih oblika imena entiteta trebaju se temeljiti na zajedničkom skupu pravila u opsegu koji je moguće postići.

Pravila u kataložnom pravilniku trebaju biti *obranjiva* i *ograničena*. Poznato je da su u nekim situacijama navedeni ciljevi međusobno isključivi te je potrebno izabrati obranjivo, praktično rješenje.

⁴ Temeljeno na bibliografskoj literaturi, posebno onoj Ranganathana i Leibniza opisanoj u: Svenonius, Elaine. The Intellectual Foundation of Information Organization. Cambridge, Mass. : MIT Press, 2000., str. 68. U odnosu na predmetni tezaurus, primjenjiva su druga načela koja, međutim, još nisu uključena u ovu izjavu.

⁵ Načela 2.2 do 2.9 nisu navedena nekim posebnim redosljedom.

3. Entiteti, atributi i odnosi

Kataložna pravila trebaju uzeti u obzir entitete, atribute i odnose kako su definirani u konceptualnim modelima bibliografskog univerzuma.⁶

3.1. Entiteti

Bibliografski i autorizirani podaci mogu predstavljati sljedeće entitete:

- djelo
- izraz
- pojavnii oblik
- jedinica građe⁷
- osoba
- obitelj
- korporativno tijelo⁸
- pojam
- objekt
- događaj
- mjesto.⁹

3.2. Atributi

Atributi koji identificiraju pojedini entitet trebaju se upotrebljavati kao podatkovni elementi.

3.3. Odnosi

Bibliografski značajne odnose među entitetima treba identificirati.

4. Ciljevi i zadaci kataloga¹⁰

Katalog treba biti učinkovito i djelotvorno pomagalo koje omogućuje korisniku:

4.1. pronalaženje bibliografskih jedinica u zbirci kao rezultat pretraživanja uporabom atributa ili odnosa jedinica:

4.1.1. pronalaženje bibliografske jedinice

4.1.2. pronalaženje skupa bibliografskih jedinica koje predstavlja:

- sve bibliografske jedinice koj pripadaju istom djelu,
- sve bibliografske jedinice koje postvaruju isti izraz,
- sve bibliografske jedinice koje oprimjeruju isti pojavni oblik,
- sve bibliografske jedinice određene osobe, obitelji ili korporativnog tijela,
- sve bibliografske jedinice o određenom predmetu,

⁶ IFLA-ina konceptualni modeli su FRBR, FRAD i FRSAD.

⁷ Djelo, izraz, pojavni oblik i jedinica građe entiteti su prve skupine u modelu FRBR.

⁸ Osoba, obitelj i korporativno tijelo entiteti su druge skupine u modelima FRBR i FRAD.

⁹ Pojam, objekt, događaj i mjesto entiteti su treće skupine u modelu FRBR. Svaki entitet može biti u predmetnom odnosu prema djelu.

¹⁰ 4.1-4.5 temelje se na: Svenonius, Elaine. The Intellectual Foundation of Information Organization. Cambridge, Mass. : MIT Press, 2000.

sve bibliografske jedinice definirane drugim kriterijima (kao što su jezik, zemlja izdavanja, godina izdavanja, vrsta sadržaja, vrsta nositelja itd.) koji služe za daljnje ograničavanje rezultata pretraživanja;

- 4.2. identificiranje** bibliografske jedinice ili posrednika (tj., utvrditi da entitet opisan u zapisu odgovara traženom entitetu ili razlikovati između dva ili više entiteta sa sličnim obilježjima);
- 4.3. odabir** jedinice bibliografske jedinice koja odgovara korisnikovim potrebama (tj., izabrati bibliografsku jedinicu koja udovoljava korisnikovim zahtjevima u odnosu na medij, sadržaj, nositelj itd. ili odbaciti bibliografsku jedinicu jer ne odgovara korisnikovim potrebama);
- 4.4. dobivanje** pristupa opisanoj jedinici građe (tj., osigurati informaciju koja će omogućiti korisniku da nabavi jedinicu građe kupnjom, posudbom itd. ili elektroničkim putem pristupi jedinici građe pomoću online veze na udaljeno računalo); ili nabavljanje ili dobivanje pristupa autoriziranim ili bibliografskim podacima;
- 4.5. kretanje** katalogom i izvan kataloga (tj., logičnim rasporedom bibliografskih i autoriziranih podataka i prikazivanjem jednostavnih načina kretanja među njima, uključujući prikaz odnosa između djela, izraza, pojavnih oblika, jedinica građe, osoba, obitelji, korporativnih tijela, pojmova, objekata, događaja i mjesta).

5. Bibliografski opis

- 5.1.** Općenito, za svaki se pojavni oblik izrađuje poseban bibliografski zapis.
- 5.2.** Bibliografski se zapis obično temelji na jedinici građe kao predstavniku pojavnog oblika i može uključivati attribute nadređenog/nadređenih djela i izraza.
- 5.3.** Opisni se podaci trebaju temeljiti na međunarodno dogovorenom standardu.¹¹
- 5.4.** Opisi se mogu izraditi na više razina potpunosti, ovisno o svrsi kataloga ili bibliografske datoteke. Informacije o razini potpunosti trebaju biti vidljive korisniku.

6. Pristupnice

6.1. Općenito

Pristupnice za pronalaženje bibliografskih i autoriziranih podataka moraju se oblikovati slijedom općih načela (vidi **2. Opća načela**). Mogu biti nadzirane i nenadzirane.

- 6.1.1.** Nadzirane pristupnice izrađuju se za usvojene i neusvojene oblike imena entiteta – osoba, obitelji, korporativnih tijela, djela, izraza, pojavnih oblika, jedinica građe, pojmova, objekata, događaja i mjesta. Nadzirane pristupnice osiguravaju dosljednost koja je potrebna za okupljanje bibliografskih zapisa za skupove bibliografskih jedinica.

¹¹ Za knjižničnu zajednicu standard je *Međunarodni standardni bibliografski opis*.

6.1.1.1. Pregledni zapisi trebaju se izraditi tako da nadziru usvojene oblike imena, neusvojene oblike imena i identifikatore koji se upotrebljavaju kao pristupnice.

6.1.2. Nenadzirane pristupnice mogu se izraditi kao bibliografski podaci za imena, naslove (npr. glavni stvarni naslov preuzet s pojavnog oblika), kodove, ključne riječi itd. koji se ne nadziru preglednim zapisima.

6.2. Izbor pristupnica

6.2.1. Uvrsti kao pristupnice **bibliografskom zapisu** usvojene pristupnice za djela i izraze (nadzirane) postvorene u jedinici građe, stvarne naslove pojava oblika (obično nenadzirane) i usvojene pristupnice za stvaratelje djela.

6.2.1.1. Korporativno tijelo kao stvaratelj: korporativno se tijelo treba smatrati stvarateljem onih djela koja su izraz kolektivne misli ili djelovanja korporativnog tijela ili kad tekst stvarnog naslova, zajedno s prirodom djela, jasno upućuje na to da je korporativno tijelo zajednički odgovorno za sadržaj djela. To se odnosi i na slučajeve kad je djelo potpisala osoba u svojstvu zaposlenika korporativnog tijela.

6.2.2. Osiguraj i pristupnice **bibliografskim zapisima** za usvojene pristupnice za osobe, obitelji, korporativna tijela i predmete za koje se smatra da su potrebni za pronalaženje i identifikaciju opisane bibliografske jedinice.

6.2.3. Uvrsti kao pristupnicu **preglednom zapisu** usvojeni oblik imena entiteta kao i neusvojene oblike imena.

6.2.4. Dodatne pristupnice mogu se izraditi pomoću imena srodnih entiteta.

6.3. Usvojene pristupnice

Usvojena pristupnica za ime entiteta treba biti zabilježena u preglednom zapisu zajedno s identifikatorima entiteta i neusvojenim oblicima imena. Usvojena pristupnica može biti potrebna kao standardni oblik za prikaz.

6.3.1. Usvojene pristupnice moraju biti izrađene u skladu sa standardom.

6.3.2. Jezik i pismo usvojene pristupnice

6.3.2.1. Kad se imena pišu na više jezika i/ili pisama, prednost se daje usvojenoj pristupnici za ime koja se temelji na podacima pronađenim na pojavnim obliku djela pisanom izvornim jezikom i pismom;

6.3.2.1.1. ali, ako se taj izvorni jezik i pismo ne koriste u katalogu, usvojena se pristupnica može temeljiti na oblicima pronađenim na pojavnim oblicima ili u priručnicima pisanim jednim od jezika i pisama koji najviše odgovaraju korisnicima kataloga.

6.3.2.1.2. Kad god je to moguće, treba osigurati pristup obliku pisanom izvornim jezikom i pismom pomoću nadzirane pristupnice, bilo usvojenog oblika imena ili neusvojenog oblika imena.

6.3.2.2. Ako se upotrebljavaju transliteracije, treba slijediti međunarodnu normu za prevođenje pisma.

6.3.3. Izbor usvojene pristupnice

Ime kojemu se daje prednost pri izboru usvojene pristupnice entiteta treba biti ime koje dosljedno identificira entitet, bilo u obliku u kojem se pretežno javlja na pojavnim oblicima ili je opće prihvaćeno ime preuzeto iz općih priručnika, prikladno korisnicima kataloga (tj., "uobičajeno ime").

6.3.3.1. Izbor usvojene pristupnice za osobe, obitelj, korporativna tijela

Ako se za osobu, obitelj ili korporativno tijelo upotrebljavaju neusvojena imena ili neusvojeni oblici imena, treba izabrati jedno ime ili oblik na kojem se temelji pristupnica nekom identitetu.

6.3.3.1.1. Kada se neusvojeni oblici imena nalaze na pojavnim oblicima i/ili u općim priručnicima, a taj oblik nije različita verzija istog imena (npr. puni i skraćeni oblici), prednost treba dati

6.3.3.1.1.1. uobičajenom (ili „konvencionalnom“) imenu prije nego li službenom imenu, kada je navedeno; ili

6.3.3.1.1.2. službenom imenu, kada nije navedeno uobičajeno ili konvencionalno ime.

6.3.3.1.2. Ako se korporativno tijelo u različitim razdobljima služilo različitim imenima koja se ne mogu smatrati manjim promjenama imena, svaka značajna promjena imena treba se smatrati novim entitetom. Odgovarajuće pregledne zapise za pojedini entitet potrebno je povezati upućivanjem na ranije i kasnije usvojene oblike imena korporativnog tijela.

6.3.3.2. Izbor usvojene pristupnice za djelo i izraz

Kad djelo ima više naslova, treba izabrati jedan na kojem će se temeljiti usvojena pristupnica djelu/izrazu.

6.3.4. Oblik imena usvojene pristupnice

6.3.4.1. Oblik imena za osobe

Kad se ime osobe sastoji od nekoliko riječi, izbor prve riječi usvojene pristupnice treba uskladiti s pravilima zemlje i jezika najviše povezanih s osobom, a kako se javlja na pojavnim oblicima ili u općim priručnicima.

6.3.4.2. Oblik imena za obitelj

Kad se ime obitelji sastoji od nekoliko riječi, izbor prve riječi usvojene pristupnice treba uskladiti s pravilima zemlje i jezika najviše povezanih s obitelji, a kako se javlja na pojavnim oblicima ili u općim priručnicima.

6.3.4.3. Oblik imena za korporativna tijela

Kod usvojene pristupnice za korporativno tijelo, ime treba biti doslovno preneseno s pojavnog oblika ili iz referentnog izvora, osim

6.3.4.3.1. kad je korporativno tijelo dio političko-teritorijalne jedinice, usvojena odrednica treba sadržavati sadašnji oblik imena teritorijalne jedinice pisan jezikom i pismom koji najviše odgovara korisnicima kataloga;

6.3.4.3.2. kad ime korporativnog tijela ukazuje na podređenost drugom tijelu ili ima podređenu funkciju ili nije dovoljan za identifikaciju podređenog tijela, u tom slučaju usvojena pristupnica treba počinjati imenom nadređenog korporativnog tijela.

6.3.4.4. Oblik imena za djela/izraze

Usvojena pristupnica za djelo, izraz, pojavni oblik ili jedinicu građe može biti stvarni naslov koji može biti ili samostojeći naslov ili kombinacija s usvojenom pristupnicom za ime stvaratelja djela.

6.3.4.5. Razlikovanje među imenima

Ako je potrebno, usvojena pristupnica entiteta može se dodatno identificirati kako bi se razlikovala od drugih entiteta istog imena. Ako je poželjno, ista se dodatna identifikacija može dodati neusvojenim oblicima imena.

6.4. Neusvojena imena i neusvojeni oblici imena

Bez obzira koje je ime izabrano za usvojenu pristupnicu, za nadzirani pristup treba uključiti i neusvojena imena i neusvojene oblike imena.

7. Osnove za mogućnosti pretraživanja

7.1. Pretraživanje

Pristupnice su elementi bibliografskih i preglednih zapisa koji osiguravaju 1. pouzdano pronalaženje bibliografskih i preglednih zapisa i s njima povezane bibliografske jedinice i 2. ograničavanje rezultata pretraživanja.

7.1.1. Pomagala za pretraživanje

Treba omogućiti pretraživanje i pronalaženje imena, stvarnih naslova i predmeta pomoću dostupnih pomagala u određenom knjižničnom katalogu ili bibliografskoj datoteci (pomoću punog oblika imena, ključnih riječi, fraza, kraćenja, identifikatora itd.).

7.1.2. Neophodne pristupnice

Neophodne pristupnice su one koje se temelje na glavnim atributima i odnosima pojedinih entiteta u bibliografskom ili preglednom zapisu.

7.1.2.1. Neophodne pristupnice bibliografskim zapisima su:

usvojena pristupnica za ime stvaratelja ili prvoimenovanog stvaratelja kad je navedeno više imena,
 usvojena pristupnica za djelo/izraz (može sadržavati i usvojenu pristupnicu za stvaratelja),
 glavni stvarni naslov ili njegova zamjena za pojavni oblik,
 godina (godine) izdavanja ili objavljivanja pojavnog oblika,
 nadzirani predmetni naziv i/ili klasifikacijski brojevi za djelo,
 standardni brojevi, identifikatori i "ključni naslovi" za opisivani entitet.

7.1.2.2. Neophodne pristupnice preglednim zapisima su:

usvojeno ime ili stvarni naslov entiteta,
 identifikator entiteta,
 neusvojena imena i neusvojeni oblici imena ili stvarnog naslova entiteta.

7.1.3. Dodatne pristupnice

Atributi iz drugih dijelova bibliografskog opisa ili preglednog zapisa mogu poslužiti kao neobvezatne pristupnice ili kao pomagala za izabiranje ili ograničavanje kad je pronađen velik broj zapisa.

7.1.3.1. Takvi atributi u **bibliografskim zapisima** uključuju, ali se ne ograničavaju na:

- imena ostalih stvaratelja osim prvoga,
- imena osoba, obitelji ili korporativnih tijela čije uloge nisu uloge stvaratelja (npr. izvođača),
- neusvojene stvarne naslove (npr. usporedne stvarne naslove, stvarne naslove nad tekстом),
- usvojene pristupnice za nakladničku cjelinu,
- identifikatore bibliografskih zapisa,
- jezik izraza postvaren u pojavnom obliku,
- zemlju izdavanja,
- vrstu sadržaja,
- vrstu nositelja.

7.1.3.2. Takvi atributi u **preglednim zapisima** uključuju, ali se ne ograničavaju na:

- imena ili stvarne naslove srodnih entiteta,
- identifikatore preglednih zapisa.

7.2. Pronalaženje

Kada je pronađeno više zapisa s istom pristupnicom, zapisi se trebaju prikazati redosljedom koji je logičan za korisnika kataloga, u skladu s normom koja se odnosi na jezik i pismo pristupnice.

POJMOVNIK

Pojmovnik sadrži nazive koji se u Izjavi o međunarodnim kataložnim načelima upotrebljavaju u posebnom značenju (tj. nisu uobičajene definicije preuzete iz rječnika). Na kraju pojmovnika navode se nazivi korišteni u Pariškim načelima ili drugim starijim kataložnim pravilnicima, a na koje sudionici IME ICC-a žele upozoriti da više nisu u upotrebi u ovim načelima.

ŠP = širi pojam; UP = uži pojam; SP = srodni pojam

Atribut – Svojstvo entiteta. Atribut može biti urođen u entitetu ili mu može biti izvana nametnut.
[Izvor: FRBR]

Bibliografska jedinica – Entitet unutar područja knjižničnih i sličnih zbirki koje sadrže proizvode intelektualnog ili umjetničkog dostignuća. Bibliografsku jedinicu u modelu FRBR čine entiteti prve skupine: djelo, izraz, pojavni oblik i jedinica građe.
[Izvor: IME ICC]

Bibliografski opis – Skup bibliografskih podataka koji identificiraju bibliografsku jedinicu.
[Izvor: ISBD, prerađeno]
Vidi i **Deskriptivna katalogizacija [SP]**

Bibliografski univerzum – Područje koje se odnosi na zbirke knjižnica, arhiva, muzeja i drugih informacijskih zajednica.
[Izvor: IME ICC]

Bibliografski zapis – Skup podatkovnih elemenata koji opisuju i osiguravaju pristup bibliografskoj jedinici i identificiraju srodna djela i izraze.
[Izvor: IME ICC]

Bibliografski značajan – Svojstvo entiteta ili atributa ili odnosa koje ima posebno značenje ili vrijednost u kontekstu bibliografske jedinice.
[Izvor: IME ICC]

Deskriptivna katalogizacija – Dio katalogizacije koji osigurava opisne podatke i pristupnice koje nisu predmetnice.
[Izvor: IME ICC]
Vidi i **Bibliografski opis [SP], Predmetna katalogizacija [SP]**

Djelo – Određena intelektualna ili umjetnička kreacija (tj., intelektualni ili umjetnički sadržaj).
[Izvor: FRAD, FRBR, preradio IME ICC]

Događaj – Djelovanje ili pojava.
[Izvor: FRAD (oni koji nisu korporativna tjela smatraju se predmetima), FRBR]

Dodatna pristupnica – Pristupnica koja se može upotrebljavati uz neophodne pristupnice u svrhu poboljšanja pronalazjenja bibliografskih i autoriziranih podataka.

[Izvor: IME ICC]

Vidi i Neophodna pristupnica [SP], Pristupnica [ŠP]

Entitet – Ono što je jedinstveno i potpuno; ono što postoji nezavisno ili zasebno; apstrakcija, idealan pojam, objekt mišljenja ili transcendentalan objekt.

[Izvor: Webster's 3rd]

Primjeri vrste entiteta u modelima FRBR i FRAD uključuju proizvode intelektualnog ili umjetničkog dostignuća (djelo, izraz, pojavni oblik i jedinica građe); posrednike (tj., osobe, obitelji, korporativna tijela) odgovorne za stvaranje tog intelektualnog ili umjetničkog sadržaja, za proizvodnju ili raspačavanje sadržaja u fizičkom obliku ili za očuvanje proizvoda; ili predmet djela (djelo, izraz, pojavni oblik, jedinica građe, osoba, obitelj, korporativno tijelo, pojam, objekt, događaj, mjesto).

[Izvor: IME ICC]

Identifikator – Broj, kod, riječ, izraz, logo, uređaj itd., povezan s entitetom, a služi za razlikovanje tog entiteta od drugih entiteta unutar domene u kojoj je dodijeljen identifikator.

[Izvor: FRAD]

Ime – Znak, riječ ili skup riječi i/ili znakova po kojima je entitet poznat. Uključuje riječi/znakove koji označuju osobu, obitelj, korporativno tijelo; uključuje nazive po kojima su pojmovi, objekti, događaji ili mjesta poznati; uključuje naslov djela, izraza, pojavnog oblika ili jedinice građe. Upotrebljava se kao osnova za pristupnicu.

[Izvor: FRBR nadopunjen u FRAD-u]

Vidi i Izabrano ime [UP], Nadzirana pristupnica [SP], Neusvojeni oblik imena [UP], Pristupnica [SP], Uobičajeno ime [UP], Usvojeni oblik imena [UP]

Izabrano ime – Ime entiteta izabrano prema pravilima ili standardima kojem se daje prednost pri izradi usvojene pristupnice entiteta.

[Source: IME ICC]

Vidi i Ime [ŠP], Uobičajeno ime [SP], Usvojena pristupnica [SP], Usvojeni oblik imena [SP]

Izraz – Intelektualna ili umjetnička realizacija djela.

[Izvor: FRAD, FRBR]

Jedinica građe – Pojedinačni primjerak pojavnog oblika.

[Izvor: FRAD, FRBR]

Ključni naslov – Jedinstveni naziv koji je jedinici neomeđene građe dodijelila Mreža ISSN i koji je neodvojivo vezan uz ISSN. Ključni naslov može biti jednak glavnom stvarnom naslovu, ili kad ga se želi učiniti jedinstvenim, može biti izgrađen tako da se glavnom stvarnom naslovu doda identifikacijska oznaka i/ili objašnjenje, kao što je naziv izdavača, mjesto izdavanja, podatak o izdanju.

[Izvor: ISBD]

Korporativno tijelo – Ustanova ili skupina osoba i/ili ustanova koje identificira određeno ime i koja djeluje ili može djelovati kao cjelina.

[Izvor: prerađeno iz FRAD, FRBR]

Mjesto – Lokalitet.

[Izvor: FRBR]

Nadzirana pristupnica – Pristupnica zabilježena u preglednom zapisu.

[Izvor : prerađeno iz GARR-a]

Nadzirane pristupnice obuhvaćaju usvojene oblike imena kao i one oblike koji se smatraju neusvojenima. Mogu biti:

- temeljene na osobnim i obiteljskim imenima te nazive korporativni tijela,
- temeljene na imenima (tj., naslovima) djela, izraza, pojava oblika i jedinica građe,
- kombinacija dvaju imena, kao što je autorsko/naslovna pristupnica za djelo koja spaja ime stvaratelja s naslovom djela,
- temeljene na nazivima pojmova, objekata, događaja i mjesta,
- temeljene na identifikatorima kao što su standardni brojevi, klasifikacijska kazala itd.

Drugi elementi (kao što su datumi) mogu se dodati samom imenu u svrhu razlikovanja između entiteta s istim ili sličnim imenima.

[Izvor: FRAD – napominje da je središte modela na imenima i nazivima nadziranom pomoću normativne datoteke.]

Vidi i Ime [SP], Nenadzirana pristupnica [SP], Neusvojen oblik imena [UP], Pristupnica [SP], Usvojena pristupnica [UP]

Neophodna pristupnica – Pristupnica koja se temelji na glavnom atributu ili odnosu entiteta u bibliografskom ili preglednom zapisu, a osigurava pronalaženje i identifikaciju toga zapisa.

[Izvor: IME ICC]

Vidi i Dodatna pristupnica [SP], Pristupnica [ŠP]

Nenadzirana pristupnica – Pristupnica koja nije nadzirana preglednim zapisom.

[Izvor: IME ICC]

Vidi i Nadzirana pristupnica [SP], Pristupnica [ŠP]

Neusvojeni oblik imena – Oblik imena koji nije izabran kao usvojena pristupnica za entitet.

Može se upotrijebiti za pristup preglednom zapisu za entitet ili za prikaz kao poveznica autoriziranoj pristupnici.

[Izvor: IME ICC]

Vidi i Ime [ŠP], Nadzirana pristupnica [ŠP], Pristupnica [ŠP], Uobičajeno ime [SP], Usvojena pristupnica [SP], Usvojeni oblik imena [SP]

Normalizirana pristupnica

Vidi Usvojena pristupnica

Obitelj – Dvije ili više osoba povezane rođenjem, brakom, posvojenjem ili sličnim zakonskim statusom ili koje se na koji drugi način predstavljaju kao obitelj.

[Izvor: FRAD, preradio IME ICC]

Objekt – Materijalna stvar.

[Izvor: FRBR]

Odnos – Posebna veza između entiteta.
[Izvor: temelji se na FRBR-u]

Osoba – Pojedinac ili pojedinačni identitet koji je uspostavio ili prisvojio pojedinac ili skupina.
[Izvor: FRBR nadopunjen u FRAD-u, preradio IME ICC]

Pojam – Apstraktna zamisao ili ideja.
[Izvor: FRAD (vezano uz predmete), FRBR]

Pojavni oblik – Fizičko postvarenje izraza djela.
[Izvor: FRAD, FRBR]
Pojavni oblik može postvariti zbirku djela, pojedinačno djelo ili sastavni dio djela.
Pojavni oblici se mogu pojaviti u jednoj ili više fizičkih jedinica.
[Izvor: IME ICC]

Posrednik – Osoba (autor, nakladnik, kipar, urednik, režiser, kompozitor itd.) ili skupina (obitelj, ustanova, korporacija, knjižnica, orkestar, država, federacija itd.) ili stroj (uređaj za snimanje, program za prevođenje softvera itd.) koji imaju neku ulogu u životnom ciklusu jedinice.
[Izvor: DCMI Agents Working Group, prerađena radna definicija]
Vidi i Stvaratelj [UP]

Predmetna katalogizacija – Dio katalogizacije koji osigurava nadzirane predmetnice i/ili klasifikacijske oznake.
[Izvor: IME ICC]
Vidi i Deskriptivna katalogizacija [SP]

Pregledni zapis – Skup podatkovnih elemenata koji identificiraju entitet i koji se mogu upotrijebiti za olakšavanje pristupa usvojenoj pristupnici za taj entitet ili za prikaz bilo koje pristupnice za taj entitet.
[Izvor: IME ICC]

Pristupnica – Ime, naziv, kod itd. pod kojim će se pronaći i identificirati bibliografski ili autorizirani podaci.
[Izvor: GARR preradili FRAD i IME ICC]
Vidi i Dodatna pristupnica [UP], Ime [SP], Nadzirana pristupnica [UP], Nenadzirana pristupnica [UP], Neophodna pristupnica [UP], Neusvojeni oblik imena [UP], Usvojena pristupnica [UP]

Stvaratelj – Osoba, obitelj ili korporativno tijelo odgovorno za intelektualni ili umjetnički sadržaj djela.
[Izvor: IME ICC]
Vidi i Posrednik [ŠP]

Uobičajeno ime – Ime po kojem je poznato neko korporativno tijelo, mjesto ili stvar, a nije njihovo službeno ime.
[Izvor: prerađeno iz AACR2 Revision 2002, Glossary]
Vidi i Ime [ŠP], Neusvojeni oblik imena [SP], Usvojeni oblik imena [SP]

Usvojena pristupnica – Izabrana nadzirana pristupnica za entitet uspostavljena i izrađena prema pravilima ili standardima.

[Izvor: IME ICC]

Vidi i Izabrano ime [SP], Nadzirana pristupnica [ŠP], Neusvojeni oblik imena [SP], Pristupnica [ŠP], Usvojeni oblik imena [SP]

Usvojeni oblik imena – Oblik imena odabran za usvojenu pristupnicu entitetu.

Vidi i Ime [ŠP], Izabrano ime [SP], Neusvojeni oblik imena [SP], Uobičajeno ime [SP], Usvojena pristupnica [SP]

Vrsta nositelja – Oznaka formata medija za pohranu i spremnicu nositelja u kombinaciji s vrstom posrednog pomagala neophodnog za pregledavanje, prikazivanje, izvođenje itd. sadržaja jedinica. Vrsta nositelja odražava attribute pojavnog oblika.

[Izvor: prerađeno iz Jan. 2008 Glossary RDA-a]

Vrsta sadržaja – Oznaka temeljnog oblika komunikacije u kojem je izražen sadržaj i ljudskog osjetila za koje je namijenjen doživljaj sadržaja. Vrsta sadržaja odražava attribute djela i izraza.

[Izvor: prerađeno iz Jan. 2008 Glossary RDA-a]

Zbirka – 1. Stvarni ili virtualni skup dvaju ili više djela ili njihovih dijelova spojenih ili zajedno objavljenih. 2. Stvarni ili virtualni skup bibliografskih jedinica koje čuva ili ih je izradila određena ustanova.

[Izvor: IME ICC]

Izvori

AACR2 – Anglo-American cataloguing rules. 2nd edition 2002 revision. Ottawa: Canadian Library Association; London: Chartered Institute of Library and Information Professionals; Chicago: American Library Association, 2002-2005.

DCMI Agents Working Group – Dublin Core Metadata Initiative, Agent Working Group [mrežna stranica, 2003]: <http://dublincore.org/groups/agents/> (radne definicije). Završni izvještaj dostupan na: <http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/#classes-Agent>

FRAD – Functional requirements for authority data: a conceptual model : Final Report, 2008.

FRBR – Functional requirements for bibliographic records: final report. München: Saur, 1998.

(IFLA UBCIM Publications, New series; v. 19) Dostupno na:

<http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/> (rujan 1997., nadopunjen i ispravljen do veljače 2008.)

GARR – Guidelines for authority records and references. 2nd ed., rev. München: Saur, 2001.

(IFLA UBCIM Publications, New series; v. 23) Dostupno na:

<http://www.ifla.org/VII/s13/garr/garr.pdf>

IME ICC – IFLA Meeting of Experts on a International Cataloguing Code (1st-5th : 2003-2007), preporuke sudionika

ISBD – International standard bibliographic description (ISBD) : preliminary consolidated edition.

München: Saur, 2007. (IFLA UBCIM Publications, New series; v. 31) Dostupno na:

http://www.ifla.org/VII/s13/pubs/ISBD_consolidated_2007.pdf

RDA – RDA: Resource Description and Access. Glossary Draft. 5JSC/Chair/11/Rev (Jan. 2008, Table 1) Dostupno na: <http://www.collectionscanada.gc.ca/jsc/rda.html#drafts>

Webster's 3rd – Webster's Third New International Dictionary. Springfield, Mass.: Merriam, 1976.

Nazivi koji više nisu u upotrebi

Bibliografska jedinica građe *Vidi* **Pojavni oblik**

Odrednica *Vidi* **Nadzirana pristupnica, Usvojena pristupnica**

Uputnica *Vidi* **Neusvojeni oblik imena**

Jedinstveni stvarni naslov *Vidi* **Usvojena pristupnica, Usvojeni oblik imena, Ime**

Izjava IME ICC-a 2008

Sudionici IME ICC-a donijeli su odluku da

- unesu uredničke ispravke u tekst koji su prihvatili sudionici IME ICC-a gdje god je to potrebno,
- raspačaju tekst svim tijelima koja donose katalogna pravila i IFLA-inim ustanovama kao i stručnom tisku,
- uredi i objave Izjavu o međunarodnim katalognim načelima i Pojmovnik te ih učine besplatno dostupnima na mreži,
- osiguraju usklađivanje Izjave o međunarodnim katalognim načelima s FRAD-om i FRSAR-om i daljnji razvoj modela i shema za katalogne podatke, i
- sačuvaju dokumentaciju IME ICC-a i daju na uvid informacije o njegovu nastanku i rezultatima.

Preporučujemo da se IFLA-ina Sekcija za katalogizaciju zaduži za održavanje tekstova i provođenje njihova pregleda u razmacima od pet godina radi osuvremenjivanja prema potrebi i uz suglasnost sa širom informacijskom zajednicom.

Prevela Mirna Willer, Sveučilište u Zadru